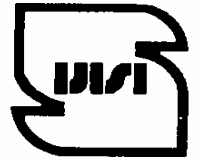

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

استاندارد ملی ایران

۹۱۳۳

چاپ اول

ISIRI

9133

1st.edition

راهنمای کاربرد استاندارد ایران -

ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰

Guidance on the application of
ISIRI/ISO/IEC 17020

« بسمه تعالی »

آشنایی با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب قانون، تنها مرجع رسمی کشور است که عهده دار وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) میباشد.

تدوین استاندارد در رشته های مختلف توسط کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان مؤسسه، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط با موضوع صورت میگیرد. سعی بر این است که استانداردهای ملی، در جهت مطلوبیت ها و مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فنی و فن آوری حاصل از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع شامل: تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، بازرگانان، مراکز علمی و تخصصی و نهادها و سازمانهای دولتی باشد. پیش نویس استانداردهای ملی جهت نظرخواهی برای مراجع ذینفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال میشود و پس از دریافت نظرات و پیشنهادها در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که توسط مؤسسات و سازمانهای علاقمند و ذیصلاح و با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می شود نیز پس از طرح و بررسی در کمیته ملی مربوط و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی چاپ و منتشر می گردد. بدین ترتیب استانداردهایی ملی تلقی می شود که بر اساس مفاد مندرج در استاندارد ملی شماره (۵) تدوین و در کمیته ملی مربوط که توسط مؤسسه تشکیل میگردد به تصویب رسیده باشد.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد میباشد که در تدوین استانداردهای ملی ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندیهای خاص کشور، از آخرین پیشرفتهای علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی استفاده می نماید.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون به منظور حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردها را با تصویب شورای عالی استاندارد اجباری نماید. مؤسسه می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه بندی آنرا اجباری نماید.

همچنین بمنظور اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمانها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و گواهی کنندگان سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاهها و کالیبره کنندگان وسایل سنجش، مؤسسه استاندارد اینگونه سازمانها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران مورد ارزیابی قرار داده و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آنها اعطا نموده و بر عملکرد آنها نظارت می نماید. ترویج سیستم بین المللی یکاها، کالیبراسیون وسایل سنجش تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی از دیگر وظایف این مؤسسه می باشد.

نشانی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران : کرج - شهر صنعتی، صندوق پستی ۱۶۳-۳۱۵۸۵

دفتر مرکزی : تهران - ضلع جنوبی میدان ونک - صندوق پستی : ۶۱۳۹-۱۴۱۵۵

تلفن مؤسسه در کرج: ۰۲۶۱-۲۸۰۶۰۳۱-۸

تلفن مؤسسه در تهران: ۰۲۱-۸۸۷۹۴۶۱-۵

دورنگار: کرج ۰۲۶۱-۲۸۰۸۱۱۴ - تهران ۰۲۱-۸۸۸۷۰۸۰-۸۸۸۷۱۰۳

بخش فروش - تلفن: ۰۲۶۱-۲۸۰۷۰۴۵ - دورنگار: ۰۲۶۱-۲۸۰۷۰۴۵

پیام نگار: Standard @ isiri.or.ir

بهاء ۲۷۵۰ ریال

- **Headquarters:** Institute Of Standards And Industrial Research Of Iran
- P.O.Box :** 31585-163 Karaj - IRAN
- **Tel (Karaj):** 0098 (261) 2806031-8
- **Fax (Karaj):** 0098 (261) 2808114
- Central Office:** Southern corner of Vanak square, Tehran
- P.O.Box :** 14155-6139 Tehran-IRAN
- **Tel (Tehran):** 0098 21 8879461-5
- **Fax (Tehran):** 0098 21 8887080, 8887103
- **Email:** Standard @ isiri.or.ir
- **Price:** 2750 RLS

کمیسیون استاندارد " راهنمای کاربرد استاندارد ملی ایران - ایزو آی ای سی ۱۷۰۲۰ "

رئیس

تبریزی ، مرتضی
(فوق لیسانس مدیریت اجرایی)

سمت یانماینده

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

اعضاء

اخگر ، علی اکبر
(فوق لیسانس علوم دریایی)

شرکت کاروران

امامی ، علیرضا
(لیسانس شیمی)

شرکت بازرسی بین المللی سیزان

انتصاریان ، فرزین
(فوق لیسانس مهندسی مکانیک)

گروه کارشناسان ایران

جعفری ، سپیده
(لیسانس مهندسی صنایع)

شرکت بازرسی فنی ایرانیان

خسروی سامانی ، جمشید
(فوق لیسانس حقوق)

شرکت بازرسی بین المللی شاردین آفرین

دادجو ، ماندانا
(فوق لیسانس مدیریت بازرگانی)

شرکت اس جی اس ایران

دژبان خان - فریبا
(فوق لیسانس روانشناسی)

شرکت اس جی اس ایران

- روحانی ، موسی الرضا
(لیسانس مهندسی مکانیک)
شرکت مهندسی و بازرسی فنی ایکا
- زاهد طلبان ، علی
(فوق لیسانس اقتصاد)
شرکت مهندسی و بازرسی فنی ایکا
- کارگزاری ، محمود
(فوق لیسانس مهندسی الکترومکانیک)
شرکت بهستون صنعت نوین
- کاظم سلطانی ، آیدین
(فوق لیسانس علوم دریایی)
شرکت اطلس اینسپکشن سرویسز
- کلیشادی ، احمد رضا
(لیسانس مهندسی الکترونیک)
مرکز تحقیقات صنایع انفورماتیک ایران
- قلیان فروشان ، علی اصغر
(لیسانس مهندسی متالورژی)
سازمان هوا و فضا
- قنواتی ، علی
(لیسانس مهندسی مکانیک)
مدیریت نظارت بر اجرای سیستمهای کیفیت
- مؤیدی ، شهروز
(فوق لیسانس علوم دریایی)
شرکت بازرسی سنجش آزاد
- میرخائف ، فرشید
(فوق لیسانس مهندسی برق)
شرکت بازرسی ، مهندسی ، صنعتی ایران
- دبیر**
اشرف جهانی ، آزیتا
(لیسانس تغذیه)
مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

فهرست مندرجات.....صفحه

بیش گفتار.....	ب
مقدمه.....	پ
هدف.....	۱
دامنه کاربرد.....	۱
مراجع الزامی.....	۱
اصطلاحات و تعاریف.....	۳
راهنمای بند های استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰.....	۲
هدف و دامنه کاربرد.....	۱-۵
اصطلاحات و تعاریف.....	۲-۵
مقررات اداری.....	۳-۵
استقلال ، بی طرفی و درستکاری.....	۴-۵
رازداری.....	۵-۵
سازمان و مدیریت.....	۶-۵
سیستم کیفیت.....	۷-۵
کارکنان.....	۸-۵
تسهیلات و تجهیزات.....	۹-۵
روش های بازرسی و روش های اجرایی.....	۱۰-۵
گواهینامه ها و گزارش های بازرسی.....	۱۱-۵
واگذاری کار به پیمانکار فرعی.....	۱۲-۵
شکایات و درخواست تجدید نظر.....	۱۳-۵
همکاری.....	۱۴-۵
پیوست الف .عوامل مورد نیاز در گزارش ها و گواهینامه های بازرسی (الزامی).....	۲۱
کتابنامه.....	۲۲

پیش‌گفتار

استاندارد " راهنمای کاربرد استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ " که پیش‌نویس آن توسط کمیسیون‌های مربوط تهیه و تدوین شده و در سی و هشتمین کمیته ملی استاندارد مدیریت کیفیت مورخ ۸۶/۵/۱ مورد تأیید قرار گرفته است. اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب بهمن‌ماه ۱۳۷۱ به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود. برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت‌های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر گونه پیشنهادی که برای اصلاح یا تکمیل این استانداردها ارائه شود، در هنگام تجدید نظر در کمیسیون‌های فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین برای مراجعه به استانداردهای ملی ایران باید همواره از آخرین چاپ و تجدیدنظر آنها استفاده کرد. در تهیه و تدوین این استاندارد سعی شده است که ضمن توجه به شرایط موجود و نیازهای جامعه، در حد امکان بین این استاندارد و استاندارد ملی کشورهای صنعتی و پیشرفته هماهنگی ایجاد شود. منابع و مآخذی که برای تهیه این استاندارد به کار رفته به شرح زیر است:

1- European Co-operation for Accreditation – November 2004 - EA IAF/ILAC Guidance on the Application of ISO/IEC 17020 :1998

مقدمه

استاندارد ایران- ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ که معادل با استاندارد ISO/IEC ۱۷۰۲۰ می باشد ، معیار های عمومی برای فعالیت انواع مختلف سازمان های بازرسی کننده^۱ را تعیین و مشخص می سازد. در این استاندارد عناصر سیستم کیفیت نیز تشریح شده به نحوی که بتوان آنها را در ارتباط با عناصر مرتبط با ISO 9001:2000 نیز بکار برد. اگر سازمان های بازرسی کننده با روشی هماهنگ و منطبق با استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ تأیید صلاحیت شوند، آنگاه وجود یک استاندارد بعنوان راهنما برای کاربرد استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ ضروری می باشد ، که استاندارد حاضر آن را فراهم می سازد. یکی از اهداف این استاندارد این است که مرجع تأیید صلاحیت^۲ را قادر سازد تا کاربرد استاندارد ایران- ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ را برای ارزیابی سازمان های بازرسی کننده ، هماهنگ ساخته و گامی مهم در جهت نیل به شناسایی متقابل^۳ مراجع تأیید صلاحیت نیز برداشته شود. این استاندارد برای سازمان های بازرسی کننده و نیز برای طرف هایی که براساس گزارش ها / گواهینامه های بازرسی^۴ تصمیماتی را اتخاذ می کنند کاربرد دارد.

این استاندارد می تواند اساس و مبنای ترتیبات شناسایی متقابل بین مراجع تأیید صلاحیت را فراهم سازد و برای کاربرد سازگار استاندارد ISO/IEC 17020 ضروری شناخته می شود. نظر به اینکه اعضای توافق نامه های شناسایی چند جانبه^۵ و متقاضیان عضویت در این توافق نامه ها ، یکدیگر را در اجرای استاندارد ISO/IEC 17020 ارزیابی می کنند ، انتظار می رود که کل این استاندارد بوسیله مراجع تأیید صلاحیت به عنوان بخشی از مقررات عمومی پذیرفته شود.

واژه " باید " در کل این استاندارد برای نشان دادن مقرراتی است که اجباری بوده و الزامات استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ را منعکس می سازد. واژه " بایستی " برای نشان دادن مقرراتی است که اجباری نبوده ، لکن انتظار می رود توسط سازمان های بازرسی کننده مورد استفاده قرار گیرد و روشی شناخته شده برای تأمین الزامات باشد . سازمان های بازرسی کننده ای که سیستم های آنها نتوانند به هر دلیل این استاندارد را بطور کامل اجرا نمایند ، تنها در صورتی برای مرجع تأیید صلاحیت قابل قبول خواهند بود که الزامات بند مرتبط با استاندارد ایران- ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ و هدف این استاندارد را با روشی معادل تأمین نمایند .

1- *Inspection Bodies*

2- *Accreditation Body*

3- *Mutual Recognition*

4- *Inspection Certificates/Reports*

5- *Multilateral Agreement (MLA)*

مرجع تأیید صلاحیت باید همواره بی طرفی خود را طبق الزامات بند مرتبط استاندارد ایزو آی ای سی ۱۷۰۱۱ حفظ کند ، بنابراین مرجع تأیید صلاحیت باید آمادگی داشته باشد تا در مورد این استاندارد و تفسیر خود با سازمان متقاضی گفتگو کند و در مواردی که اقتضا نماید به سئوالات پاسخ دهد.

راهنمای کاربرد استاندارد ایران – ایزو – آی ای سی ۱۷۰۲۰

۱ هدف

هدف از تدوین این استاندارد تهیه راهنمایی به منظور تبیین و تشریح الزامات و معیارهای مشخص شده در استاندارد ایران – ایزو – آی ای سی ۱۷۰۲۰ می باشد .

۲ دامنه کاربرد

این استاندارد علاوه بر اینکه می تواند بعنوان راهنمایی برای ارزیابی ، بازنگری و نیز صدور گواهینامه تأیید صلاحیت^۱ انواع مختلف سازمان های بازرسی کننده توسط مرجع تأیید صلاحیت کاربرد داشته باشد ، می تواند برای انواع مختلف سازمان های بازرسی کننده جهت استقرار ، اجرا ، حفظ و رعایت الزامات استاندارد ایران – ایزو – آی ای سی ۱۷۰۲۰ و انطباق با آن نیز مورد استفاده قرار گیرد. علاوه بر موارد فوق این استاندارد بعنوان وسیله ای جهت حصول اطمینان استفاده کنندگان از خدمات بازرسی سازمان های بازرسی کننده درخصوص نحوه ارائه خدمات بازرسی و کیفیت آن بکار می رود.

۳ مراجع الزامی

مدارک زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد به آنها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد محسوب می شود. در مورد مراجع دارای تاریخ چاپ و / یا تجدیدنظر، اصلاحیه ها و تجدیدنظرهای بعدی این مدارک مورد نظر نیست، معهدا بهتر است کاربران ذینفع این استاندارد، امکان کاربرد آخرین اصلاحیه ها و تجدیدنظرهای مدارک الزامی زیر را مورد بررسی قرار دهند. در مورد مراجع بدون تاریخ چاپ و / یا تجدیدنظر، آخرین چاپ و / یا تجدیدنظر آن مدارک الزامی ارجاع داده شده مورد نظر است

استفاده از مراجع زیر برای کاربرد این استاندارد الزامی است .:

---

^۱ - Accreditation Certificate

۱-۳ استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ : سال ۱۳۸۱ معیارهای عمومی برای فعالیت انواع مختلف سازمان های بازرسی کننده

3-2 ISO/IEC 17000: 2004 Conformity Assessment – Vocabulary and General Principles

۴ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد اصطلاحات و / یا واژه های مندرج در استاندارد

ISO/IEC 17000: 2004 Conformity Assessment- Vocabulary and General Principles

بکار می رود.

۵ راهنمای بند های استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰

۱-۵ هدف و دامنه کاربرد

۱-۱-۵ هنگام استفاده از استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ و این استاندارد، مرجع تأیید صلاحیت یا هر کاربر دیگر نبایستی به الزامات اضافه یا کسر نماید. الزامات قانونی، دولتی یا سایر خواسته های الزامی باید در دامنه شمول تأیید صلاحیت^۱ اعطایی منعکس گردد.

۲-۱-۵ آزمون انجام شده توسط شرکت های بازرسی کننده در یکی از دو طبقه " عملکردی " ^۲ یا " تحلیلی " ^۳ قرار می گیرد. در آزمون " عملکردی " به طور مثال آزمون بار جرثقیل بعنوان بخشی از فعالیت معمول آنها در فرآیند بازرسی محسوب می شود، بنابراین در دامنه کاربرد استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ قرار می گیرد. آزمون تحلیلی مانند آزمون های شیمیایی و متالورژیکی (که باید در داخل آزمایشگاه و تحت شرایط کنترل شده محیطی و با استفاده از تجهیزات پیچیده یا روشهای اجرایی آزمون انجام گیرد) بعنوان فعالیت آزمایشگاهی محسوب می شود و بنابراین در دامنه کاربرد استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ قرار نمی گیرد. چنانچه سازمان بازرسی کننده آزمون های تحلیلی را نیز بعنوان بخشی از فعالیت های بازرسی خود انجام دهد ملزم به رعایت الزامات استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۵ می باشد.

^۱ - *Scope of Accreditation*

^۲ - *Functional*

^۳ - *Analytical*

۲-۵ اصطلاحات و تعاریف

۱-۲-۵ در این استاندارد واژه " محصول " شامل " طراحی محصول " ، " خدمت " ، " فرآیند " و " کارخانه " ، بطوری که در بند ۲-۱ استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ شرح داده شده ، می باشد .

۲-۲-۵ تعریف "بازرسی" با تعریف "آزمون"^۱ و "گواهی محصول"^۲ اشتراکاتی دارد ، ولی تفاوت مهم این است که بسیاری از انواع "بازرسی" شامل قضاوت حرفه ای جهت تعیین قابلیت پذیرش محصول بر مبنای الزامات عمومی است. بنابراین سازمان بازرسی کننده باید نشان دهد که قابلیت و صلاحیت لازم جهت انجام بازرسی را دارا می باشد.

۳-۲-۵ با توجه به دامنه وسیع صنایع مورد بازرسی توسط سازمانهای بازرسی کننده ، تعاریف و اصطلاحات جایگزین می تواند برای موضوع مورد بازرسی استفاده شود.

۴-۲-۵ به طور کلی بازرسی مستلزم تعیین صریح و مستقیم انطباق یک محصول معین و منحصر بفرد و/ یا تعداد کمی از محصولات با الزامات و نیاز مندیهای خاص و عام است (که اغلب نیز کاری پیچیده و حساس است) در حالی که گواهی محصول عمدتاً متضمن تعیین غیر مستقیم انطباق مجموعه محصولات با تعداد زیاد، با الزامات خاص است. (به جدول ۱ مراجعه شود)

۵-۲-۵ دامنه استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ ، گواهی کردن سیستم کیفیت را در بر نمی گیرد. هرچند ممکن است برای سازمان بازرسی کننده بررسی جنبه های خاصی از سیستم کیفیت یا سایر سیستمهای مدون به منظور توجیه نتایج بازرسی ضروری باشد ، به طور مثال آزمون فرآیند ها (به یادآوری بند ۲-۱ استاندارد ایران - ایزو آی ای سی ۱۷۰۲۰ مراجعه شود) .

^۱ -Testing

^۲ - Product Certification

جدول ۱ - برقی از تفاوت های بین بازرسی و گواهی محصول

فعالیت	بازرسی	گواهی محصول
ماهیت عملیات	بازرسی محصولات به طور انفرادی و نه ضرورتاً توسط شخص سوم (تعیین مستقیم انطباق)	گواهی کردن مجموعه ای از محصولات توسط شخص سوم (تعیین غیر مستقیم انطباق)
انطباق ^۱	آزمون بر مبنای استانداردها یا سایر مدارک الزامی و/یا الزامات عمومی	ارزیابی بر مبنای استاندارد ها یا سایر مدارک الزامی
تضمین ^۲	گزارش بازرسی شرایط محصول را در زمان انجام بازرسی نشان می دهد.	گواهی محصول به طور معمول تداوم انطباق محصول را تضمین می کند.
تصمیمات	نیازی به تفکیک بین افرادی که درباره بازرسی تصمیم گیری می کنند و با افرادی که بازرسی را انجام می دهند ، نمی باشد.	تصمیمات مربوط به گواهی محصول توسط افرادی متفاوت از افرادی که ارزیابی را انجام می دهند، صورت می گیرد.
صدور مجوز ^۳	هیچ مجوزی صادر نمی شود.	مجوز به عرضه کننده برای صدور گواهی محصول یا علامت گذاری داده می شود.
علامت گذاری محصول	علائم فقط بر روی محصولاتی که مورد بازرسی قرار گرفته اند ، گذارده می شود.	علائم ممکن است فقط بر روی محصولات گواهی شده مشمول مجوز ، گذارده شود.
بازبینی مراقبتی ^۴	فقط در هنگام نیاز به منظور پشتیبانی از بازرسی انجام می گیرد.	به طور معمول جهت تضمین انطباق ضروری می باشد.
بازرسی حین بهره برداری محصول ^۵	همواره توسط عملیات بازرسی انجام می گیرد.	در گواهی محصول انجام نمی شود

¹ - Conformity

² - Assurance

³-Issuing License

⁴-Surveillance

⁵-In-Service Inspection

۳-۵ مقررات اداری

۱-۳-۵ نمودار سازمانی، وسیله ای مفید جهت نشان دادن موقعیت سازمان بازرسی کننده در ارتباط با سازمان بزرگتر می باشد. نمودارهایی که روابط با شرکتها یا سازمانهای وابسته و همچنین روابط بین قسمتهای مختلف آن سازمان را بخوبی نشان می دهد، ادعای استقلال سازمان بازرسی کننده را می تواند بخوبی حمایت کند.

۲-۳-۵ مرجع تأیید صلاحیت، دامنه شمول تأیید صلاحیت برای سازمان بازرسی کننده تأیید صلاحیت شده را طی یک بیانیه رسمی تحت عنوان زمینه تأیید صلاحیت در پروانه تأیید صلاحیت یا به همراه آن ارائه می نماید. زمینه تأیید صلاحیت توسط مرجع تأیید صلاحیت پس از مشورت با ارزیابان دخیل در امر ارزیابی سازمان بازرسی کننده تعیین می شود. زمینه تأیید صلاحیت براساس اطلاعاتی است که توسط سازمان بازرسی کننده به همراه درخواست تأیید صلاحیت ارائه شده و حاکی از صلاحیت تصدیق و اثبات شده سازمان بازرسی کننده می باشد. پروانه تأیید صلاحیت و زمینه آن بایستی بر نوع سازمان طبق مندرجات بند ۴-۲ استاندارد ایران - ایزو-آی ای سی ۱۷۰۲۰ دلالت نماید.

۳-۳-۵ دامنه شمول تأیید صلاحیت بایستی با عبارات کاملاً دقیق در زمینه تأیید صلاحیت تعریف شود تا استفاده کنندگان و مشتریان بتوانند به دقت و بدون ابهام، محدوده عمومی بازرسی، نوع و گستره بازرسی و برحسب نیاز، مقررات، استاندارد ها یا مشخصات حاوی الزاماتی که بازرسی طبق آنها انجام می گیرد را مشخص کنند.

۴-۳-۵ عملیات بازرسی بایستی مبتنی بر قرارداد ها یا سفارش بازرسی مربوطه انجام شود. هدف از این الزام، حصول اطمینان از وجود یک تفاهم روشن و مشخص بین سازمان بازرسی کننده و مشتری در مورد حدود و دامنه بازرسی است که بر عهده سازمان بازرسی کننده می باشد. در بسیاری از حوزه های بازرسی (به طور مثال بازرسی عملکرد محصول براساس مقررات ملی) قراردادهای اختصاصی با مشتریان امضاء نمی شود. در اینگونه موارد سفارش بازرسی باید دربرگیرنده مدارک مشخصی نظیر مقررات وضع شده توسط مقامات قانونی باشد.

۵-۳-۵ از سازمان بازرسی کننده انتظار می رود در هنگام تعیین سطح پوشش قرارداد بیمه نامه مسئولیت خود، نشان دهد که چه عواملی را در نظر گرفته است. یکی از عواملی که بایستی مورد ملاحظه قرار گیرد احتمال خطرات در حین اجرای عملیات بازرسی است.

۵-۳-۶ تأیید سطح پوشش بیمه مشتریان از مسئولیت های سازمان تأیید صلاحیت نمی باشد . انواع مسئولیت که بوسیله بیمه نامه مسئولیت پوشش داده می شود به طور مثال می تواند شامل بیمه مسئولیت مدنی کارفرمایان در قبال کارکنان^۱، بیمه مسئولیت مدنی در قبال اشخاص ثالث^۲ و بیمه مسئولیت حرفه ای^۳ باشد.

یادآوری - سازمانهای بازرسی کننده بایستی توجه خاصی به پوشش بیمه ای خود در هنگام انجام بازرسی در هر کشوری را مبذول نمایند . زیرا الزامات قانونی هر کشور ممکن است با کشور متبوع سازمان بازرسی کننده تفاوت داشته باشد .

۵-۳-۷ شرایط مورد اشاره در این بند ، براساس شرایط تجاری و قراردادی بوده و شامل شرایط فیزیکی مکانهای بازرسی نمی باشد.

۵-۳-۸ سازمانهای تأیید صلاحیت مسئولیت داوری درمورد صحت^۴ حسابهای مالی سازمانهای بازرسی کننده را برعهده ندارند.

۵-۴ استقلال ، بی طرفی و درستکاری

۵-۴-۱ روشهای اجرایی بایستی جهت حصول اطمینان از به دور بودن کارکنان سازمان بازرسی کننده از فشارهای تجاری ، مالی یا سایر فشارهایی که ممکن است برداوری آنها تأثیر بگذارد ، تدوین گردد.

۵-۴-۲ طبقه بندی سازمان های بازرسی کننده تحت انواع (الف) ، (ب) یا (پ) معیاری اساسی در تعیین میزان استقلال آنها می باشد. استقلال قابل اثبات سازمان بازرسی کننده ، می تواند اعتماد مشتریان را به توانایی سازمان بازرسی کننده در انجام عملیات بازرسی با بی طرفی و هدفمندی تقویت کند. واژه های شخص اول^۵ و شخص دوم^۶ به نحوی که در استاندارد ایزو-آی ای سی ۱۷۰۰۰ شرح داده شده در استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ به کار برده نشده است ، زیرا که این واژه ها کاربرد مفید نخواهند داشت. لذا از آنجا که تفکر مرسوم برای سالیان متمادی براساس واژه های شخص اول ، دوم و سوم بوده است ، لذا ضروری است که برخی توضیحات در مورد ارتباط بین دو طبقه بندی فوق به شرح زیر داده شود:

¹ -Employers Liability

² -Public Liability

³ -Professional Indemnity

⁴ -Adequacy

⁵ -First Party

⁶ -Second Party

۵-۴-۲-۱ سازمان بازرسی کننده نوع "الف"

سازمان بازرسی کننده نوع (الف) برای ادعای بی طرفی خود از سایر طرف های دخیل باید بطرق زیر نشان دهد که هیچگونه رابطه مستقیم با طرف های ذینفع و ذیربط در طراحی ، ساخت ، تأمین ، نصب ، خرید ، مالکیت ، استفاده یا نگهداری اقلام بازرسی شده یا اقلام مشابه رقابتی را ندارد :

- مالکیت عام (به غیر از مواردی که مالکین قادر به تأثیر گذاری بر نتایج بازرسی نمی باشند).

یادآوری ۱- مثالی روشن در این مورد هنگامی است که ساختار سازمانی به گونه ای است که تعداد زیادی سهام دار وجود دارند ، لکن آنها (به طور انفرادی یا به طور گروهی) امکان تأثیر گذاری بر خط مشی ها ، راهبرد یا عملیات سازمان بازرسی کننده را ندارند.

- مالکیت عام افراد منصوب در هیأت مدیره (یا معادل آن) سازمان ها (به غیر از مواردی که آنها سمت هایی دارند که بر نتایج بازرسی تأثیر نمی گذارند.)

یادآوری ۲- مثالی روشن در این مورد هنگامی است که یک بانک ، سرمایه گذار در یک شرکت بوده و ممکن است بر انتصاب یک نفر در هیأت مدیره به عنوان ناظر بر اعمال مدیریت شرکت دخالت کند ولی این فرد در تصمیم گیری ها دخالت نخواهد داشت .

- گزارش دهی مستقیم به مدیریت رده بالا

- ترتیبات قراردادی ، تفاهات غیر رسمی یا سایر مواردی که ممکن است توانایی تأثیر گذاری بر نتایج بازرسی را داشته باشد.

علاوه بر موارد بالا ، اگر سایر بخش های یک سازمان بازرسی کننده مستقیماً در طراحی ، ساخت ، تأمین ، نصب ، خرید ، مالکیت ، استفاده یا نگهداری اقلام بازرسی شده یا اقلام مشابه رقابتی دخیل باشد و آن بخش ها هویت جدا و رسمی نداشته باشند ، نباید به عنوان سازمان بازرسی کننده نوع الف شناخته شود.

مدیر ارشد اجرایی ، یک شخصیت حقوقی که سازمان بازرسی کننده بخشی از آن است ، باید خط مشی خود را

جهت حفظ وضعیت سازمان بازرسی کننده نوع (الف)، شرح داده و مستند نماید. مرجع تأیید صلاحیت شواهد اجرایی این خط مشی را برحسب طرف های ذی نفع در مالکیت، اساسنامه و ساختار تشکیلاتی هیأت مدیره، روش های تأمین مالی، روش های تصمیم گیری و سایر عواملی که ممکن است بر بی طرفی، استقلال و درستکاری سازمان بازرسی کننده نوع (الف) تأثیر بگذارد را بررسی خواهد کرد.

۵-۴-۲-۲ سازمان بازرسی کننده نوع "ب"

دو مشخصه ای که توسط آنها سازمان بازرسی کننده نوع (ب) را می توان شناسایی کرد به شرح زیر است :

- سازمان بازرسی کننده نوع (ب)، یک بخش مشخص، تفکیک شده و قابل شناسایی از سازمانی می باشد که در طراحی، ساخت، تأمین، نصب، استفاده یا نگهداری اقلامی که بازرسی می کند دخیل است.
- سازمان بازرسی کننده نوع (ب)، خدمات بازرسی را منحصراً به سازمان مادر خود ارائه می کند.
- یک سازمان بازرسی کننده نوع (ب) ممکن است که بخشی از سازمان تأمین کننده و یا استفاده کننده باشد.
- هنگامی که سازمان بازرسی کننده نوع (ب) که بخشی از سازمان تأمین کننده می باشد، اقلامی را که توسط یا برای سازمان مادر ساخته می شود بازرسی می کند و این اقلام به بازار یا سایر طرف ها عرضه می شود، در چنین حالتی بازرسی شخص اول را انجام داده است.
- هنگامی که سازمان بازرسی کننده نوع (ب) که بخشی از یک سازمان استفاده کننده می باشد، اقلامی را که توسط تأمین کننده جهت استفاده سازمان مادر تهیه و تأمین می گردد مورد بازرسی قرار می دهد و این تأمین کننده جزئی از سازمان مادر نبوده و هیچ ارتباطی نیز با سازمان مادر ندارد، بازرسی از نوع شخص دوم را انجام داده است.

۵-۴-۳-۲ سازمان بازرسی کننده نوع "پ"

سازمان بازرسی کننده نوع (پ) در فعالیت های طراحی، ساخت، تأمین، نصب، استفاده یا نگهداری اقلامی که بازرسی می کند دخیل است. بازرسی های انجام شده توسط آن ممکن است که شامل بازرسی های شخص اول، شخص دوم و نیز نوعی از بازرسی های انجام شده مشابه سازمان بازرسی کننده نوع (ب) باشد. گرچه سازمان بازرسی کننده نوع (پ) از سازمان بازرسی کننده نوع (ب) به دلایل زیر متمایز است :

- یک سازمان بازرسی کننده نوع (پ) نیاز به اینکه بخش تفکیک شده ای از سازمان مادر باشد، ندارد ولی باید در داخل سازمان خود قابل شناسایی باشد. یک سازمان بازرسی کننده نوع (پ) ممکن است که

- خودش طراح، سازنده، تأمین کننده، نصب کننده، استفاده کننده یا نگهدارنده اقلامی باشد که بازرسی می کند.

- سازمان بازرسی کننده نوع (پ) ممکن است که خدمات بازرسی خود را برای بازار، شخص و یا سازمان های بیرونی دیگر ارائه دهد. به طور مثال این نوع سازمان بازرسی کننده ممکن است که کالا های عرضه شده بوسیله خود یا سازمان مادر را که توسط سازمان دیگری استفاده می شود بازرسی کند. همچنین ممکن است این نوع سازمان بازرسی کننده خدمات خود را به سایر سازمان ها ارائه کند. این خدمات بازرسی شامل بازرسی اقلامی مشابه با اقلامی که توسط خود یا سازمان مادر طراحی، ساخته، تأمین، نصب، استفاده یا نگهداری می شوند، می باشد. بنابراین می توان این نوع فعالیت های بازرسی را رقابتی تلقی کرد.

بازرسی های انجام شده توسط سازمان بازرسی کننده نوع (پ) را نمی توان به عنوان بازرسی های شخص سوم طبقه بندی کرد زیرا که این نوع از سازمان های بازرسی کننده الزامات مربوط به استقلال و عملیات اجرایی بی طرفانه ای را که در سازمان بازرسی کننده نوع (الف) که در پیوست الف استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ تأکید شده است، برآورده نمی کند. سازمان بازرسی کننده نوع (پ) ممکن است که با برخی از معیار های مربوط به عدم وابستگی به سایر ذینفعان اقتصادی، دخیل نبودن در فعالیت های متعارض و عملیات عاری از تبعیض که از ویژگی های سازمان های بازرسی کننده نوع (الف) و (ب) است، انطباق داشته باشد. با این وجود تا زمانی که همه الزامات خاص سازمان های بازرسی کننده نوع (الف) و (ب) را حائز نشوند سازمان بازرسی کننده نوع (پ) شناخته خواهند شد.

هر یک از فعالیت های طراحی، ساخت، تأمین، نصب، خدمات دهی، نگهداری و بازرسی سازمانی که توسط سازمان بازرسی کننده نوع "پ" انجام می شود نبایستی توسط یک فرد انجام گیرد و مورد استثناء زمانی می باشد که الزامات قانونی یا سایر الزامات تصریحی، صریحاً به یک شخص از سازمان بازرسی کننده نوع "پ" اجازه دهد که هر یک از فعالیت های طراحی، ساخت، تأمین، نصب، خدمات دهی، نگهداری همراه با بازرسی سازمان دیگر را انجام دهد.

۵-۵ رازداری

۱-۵-۵ سازمان بازرسی کننده بایستی به منظور رعایت الزامات رازداری مربوط به مشتری (بند ۱۲-۳ استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰) دارای خط مشی مستند در سیستم کیفیت، توسط خود یا هر پیمانکار فرعی گمارده شده از سوی او بوده (بند ۱۴ استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰) و الزامات مرتبط

قانونی را مورد ملاحظه قرار دهد. در این ارتباط بایستی روش های اجرایی برای بازرسی های اجباری را تعیین و تدوین نماید که چه کسی علاوه بر مشتری حق دسترسی به نتایج را دارد.

۵-۶ سازمان و مدیریت

۵-۶-۱ اندازه ، ساختار و ترکیب سازمان بازرسی کننده بایستی در مجموع جهت اجرای کامل وظایف مرتبط با بازرسی مناسب بوده و کفایت لازم را دارا باشد.

۵-۶-۲ سازمان بازرسی کننده بایستی یک نمودار سازمانی روزآمد داشته باشد که در آن وظایف و حدود مسئولیت ها برای کارکنان داخل سازمان بازرسی کننده و ارتباط آنها با یکدیگر به روشنی مشخص شده باشد. همچنین در صورتی که علاوه بر فعالیت های بازرسی ، فعالیت های دیگری در سازمان بازرسی کننده انجام شود ، لازم است مرز بین فعالیت های بازرسی و سایر فعالیت ها به روشنی نشان داده شود. سمت مدیر فنی و مدیر کیفیت بایستی به روشنی در نمودار سازمانی نشان داده شده باشد.

۵-۶-۳ برای هرسمتی که در سازمان بازرسی کننده می تواند بر کیفیت بازرسی یا سوابق بازرسی ها مؤثر باشد ، جزئیات مسئولیت ها بایستی در مدارک سیستم کیفیت سازمان درج گردیده باشد (به بند ۷-۳ استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ مراجعه شود) .

۵-۶-۴ میزان پیچیدگی مدارک و حدودی که کارکنان می توانند کارهای متعدد داشته باشند ، بستگی به اندازه سازمان دارد.

۵-۶-۵ برای فعالیتهای مختلف ممکن است بیش از یک شخص سمت مدیر فنی را داشته باشند که در این صورت مسئولیتهای خاص هر شخص باید شرح داده شده و مستند گردد.

۵-۶-۶ سازمان بازرسی کننده بایستی بتواند نشان دهد که ساختار سازمانی آن به گونه ای سازمان دهی شده است که فعالیت های بازرسان بوسیله افرادی که با اهداف بازرسی ، روش های بازرسی و روش های اجرایی مورد استفاده و ارزیابی های نتایج بازرسی آشنا می باشند ، نظارت می گردد. گستره ، ماهیت و سطح نظارت اعمال شده بستگی به توانمندی و کارآمدی ، تجربه ، آموزش و دانش فنی بازرسان و نوع بازرسی انجام شده دارد.

۵-۶-۷ نظارت مؤثر بازرسی ها فقط در شرایطی می تواند صورت گیرد که ناظر برحسب اقتضاء قادر به

بازنگری مشاهدات واقعی و تصمیمات بازرسی بوده و یا در غیر اینصورت شخصاً قابل اعتماد بودن تصمیمات بازرسی ها را تصدیق نماید.

۸-۶-۵ نظارت بر کار بازرسان می تواند شامل ، و نه لزوماً ، بازنگری دوره ای گزارش های بازرسی جهت حصول اطمینان از انطباق با مقررات مرتبط ، روش های اجرایی سازمان بازرسی کننده و در صورت ضرورت الزامات مورد توافق در قرارداد با مشتری باشد.

۹-۶-۵ پایش^۱ نحوه اجرای بازرسی ها بایستی شامل نظارت حضوری^۲ در محل بازرسی ها باشد. نظارت حضوری در محل بازرسی بایستی توسط کارکنان با صلاحیت فنی ، که با استقلال کامل در محل بازرسی حضور دارند ، انجام گیرد.

۱۰-۶-۵ برنامه سازمان بازرسی کننده برای نظارت حضوری بر کار بازرسان بایستی به گونه ای طراحی و برنامه ریزی شده باشد که در هر سال یک نمونه مورد نظارت حضوری قرار گیرد. هر کدام از بازرسان بایستی برای هر یک از زمینه های بازرسی که توسط سازمان بازرسی کننده مجاز شمرده شده اند ، حداقل یکبار در دوره ارزیابی مرجع تأیید صلاحیت (به طور معمول ۳ الی ۴ سال) ، مورد نظارت حضوری قرار گرفته و سوابق بازرسی های مشاهده شده باید نگهداری شود.

۱۱-۶-۵ هدف از معرفی یک جانشین ، تعیین فردی با صلاحیت لازم در غیاب مدیر می باشد. سازمان بازرسی کننده الزامی به استخدام کردن جانشین به طور دائم ندارد.

۱۲-۶-۵ در سازمانی که غیبت یک شخص کلیدی موجب توقف کار می گردد ، ضرورت ندارد که لزوماً برای وی جانشینی تعیین گردد.

۱۳-۶-۵ سمت هایی که می تواند بر کیفیت خدمات بازرسی تأثیر گذارد ممکن است ، شامل سمتهای مدیریتی ، دفتری و سایر کارکنان و همچنین بازرسان باشد.

۷-۵ سیستم کیفیت

۱-۷-۵ برای ارجاع ساده تر توصیه می شود که نظامنامه کیفیت سازمان های بازرسی کننده نشان دهد که الزامات استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ در چه قسمت هایی از سیستم کیفیت مورد اشاره قرار گرفته است ، به طور مثال نظامنامه کیفیت ممکن است دارای یک جدول مرجع باشد.

^۱ - Monitoring

^۲ - Witnessing

۵-۷-۲ سمت مدیر کیفیت (یا تحت هر نام دیگر) باید به وضوح در نمودار سازمانی با ارجاع به بند ۶-۲ استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ و بند ۵-۶-۲ این استاندارد نشان داده شود. مدیر کیفیت باید از هرگونه عواملی که ممکن است بر کیفیت کار او اثر بگذارد، از جمله تضاد منافع، فارغ باشد.

۵-۷-۳ هدف از ممیزی داخلی کیفیت، تصدیق بکارگیری روش های اجرایی مدون در سازمان بازرسی کننده است. ممیزی کیفیت به طور معمول توسط مدیر کیفیت، برنامه ریزی و سازماندهی شده و طبق برنامه از پیش تعیین شده، که کلیه جنبه های سیستم کیفیت از جمله اجرای بازرسی را دربر می گیرد را اجرا کند. دامنه، تاریخ و برنامه زمان بندی شده و مشروح ممیزی بایستی طراحی و طبق یک روش اجرایی مدون هدایت گردد.

اشخاص واجد صلاحیت برون سازمانی نیز می توانند ممیزی های داخلی را انجام دهند. بعنوان یک قاعده ممیزی های داخلی بایستی به گونه ای ترتیب داده شود که سیستم کیفیت حداقل یک بار در سال مورد ارزیابی قرار گیرد. ممیزی های داخلی بایستی این اطمینان را بوجود آورد که الزامات بند ۵-۶-۱۰ این استاندارد تأمین گردیده است.

۵-۷-۴ در صورتی که یک سازمان بازرسی کننده دارای بیش از یک محل عملیاتی باشد، کلیه جنبه های سیستم کیفیت و کلیه محلها باید مورد ممیزی کامل داخلی در طی دوره ارزیابی تأیید صلاحیت قرار گیرد.

یادآوری - در این بند منظور از " محل عملیاتی " دفاتری غیر از اداره مرکزی می باشد که سوابق بازرسی در آنجا نگهداری و سیستم مدیریت کیفیت مستقل از اداره مرکزی اجرا و برقرار می گردد.

۵-۷-۵ بازنگری های مدیریت بایستی هرگونه اطلاعات مرتبط، از جمله گزارش های واصله از مسئولین نظارت و کارکنان حوزه مدیریت، نتایج ممیزی های داخلی و ارزیابی های خارجی، شکایات واصله از مشتریان، تغییرات مورد نیاز در سیستم کیفیت، کفایت منابع انسانی و تجهیزات موجود، برنامه های آینده، و برآورد کار های جدید، منابع انسانی فعلی و جدید و نیاز های آموزشی آنان را مورد ملاحظه قرار دهد. تناوب بازنگری های مدیریت بایستی توسط سازمان بازرسی کننده با ملاحظه نتایج ممیزی های داخلی و بازنگری های قبلی و گزارشات مرجع تأیید صلاحیت تعیین شود. به طور معمول سالی یک بار به عنوان حداقل تناوب بازنگری قابل قبول در نظر گرفته می شود.

۸-۵ کارکنان

۱-۸-۵ کارکنان دائمی، کارکنانی هستند که توسط سازمان بازرسی کننده یا تحت قراردادهای بلند مدت با سازمان بازرسی کننده استخدام شده اند. این کارکنان ممکن است به طور تمام وقت یا پاره وقت استخدام شوند. هنگامی که ضرورت دارد تا از کارکنان بطور موقت استفاده شوند، بایستی برای دوره زمانی که سازمان بازرسی کننده از آنها استفاده می کند، در قراردادی رسمی به کار گمارده شوند. سازمان بازرسی کننده بایستی اطمینان حاصل کند که آن کارکنان دارای صلاحیت لازم بوده و بطور مؤثر تحت نظارت و طبق سیستم مدیریت کیفیت سازمان بازرسی کننده انجام وظیفه می نمایند (به بند ۷-۶-۵ این استاندارد مراجعه شود).

۲-۸-۵ سازمان بازرسی کننده باید از تعداد کافی کارکنان دائم واجد صلاحیت با تحصیلات، آموزش، دانش فنی، مهارتها و تجارب ضروری برای انجام کارها در طبقه^۱، محدوده^۲ و حجم کارهای در دست اقدام خود برخوردار باشد.

۳-۸-۵ سازمان بازرسی کننده تأیید صلاحیت شده بایستی قابلیت های حرفه ای، آموزش، تجربه و سطح دانش مورد نیاز جهت بازرسی های قابل انجام را تعریف و مدون نماید (به بند ۶-۶ استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ مراجعه شود). مرجع تأیید صلاحیت بایستی تناسب قابلیت ها، آموزش، تجربه و سطح دانش را براساس دامنه شمول بازرسی ها، ارزیابی کند.

یادآوری - داشتن صلاحیت آموزشی کامل و تجربه، به تنهایی تضمینی برای شایستگی عملی در کار بازرسی یا تکوین داوری حرفه ای بدون نقص نمی باشد.

۴-۸-۵ سازمان بازرسی کننده ممکن است از سازمان های بیرونی واجد صلاحیت برای آموزش کارکنان خود استفاده کند.

۵-۸-۵ شناسایی نیازهای آموزشی برای هر شخص بطور معمول بایستی حداقل یکبار در هر سال صورت گیرد. نتیجه این بررسی بایستی بصورت طرحهای مدون برای آموزشهای بعدی یا در قالب شرحی مکتوب که صراحتاً آموزش بعدی برای هر شخص در زمان حاضر را لازم نمی داند، منعکس گردد.

۶-۸-۵ هدف از این سوابق نشان دادن صلاحیت هر یک از کارکنان جهت اجرای وظایف خاص بازرسی و در صورت لزوم استفاده از تجهیزات ویژه می باشد.

^۱ - Category

^۲ - Range

۷-۸-۵ مدارک راهنمای مورد استفاده سازمان بازرسی کننده می تواند به عنوان یک آئین کار ، شامل موضوعاتی مرتبط با اخلاق حرفه ای^۱ ، بی طرفی ، ایمنی شخصی ، ارتباط با مشتریان ، مقررات شرکت و هر نوع دیگری از موضوعات مورد نیاز جهت حصول اطمینان از هدایت کارکنان سازمان بازرسی کننده باشد.

۹-۵ تسهیلات و تجهیزات

۱-۹-۵ سازمان بازرسی کننده نیازی ندارد که مالک امکانات و تجهیزات مورد استفاده خود باشد. سازمان بازرسی کننده می تواند امکانات و تجهیزات را به طرق دیگری به کار گرفته یا توسط شخص دیگری (به طور مثال نصاب تجهیزات) فراهم نماید. در تمامی موارد نحوه دسترسی به تجهیزات باید تعریف و مشخص شده و الزامات استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ را برآورده سازد. مسئولیت مناسب بودن وضعیت کالیبراسیون تجهیزات مورد استفاده در بازرسی ، چه در مالکیت سازمان بازرسی کننده باشد یا نباشد ، منحصرأ بر عهده سازمان بازرسی کننده بوده و قابل انتقال نمی باشد.

۲-۹-۵ در صورتی که شرایط کنترل شده محیطی مورد نیاز باشد و مکان هایی خارج از سازمان بازرسی کننده مورد استفاده قرار گیرد ، سازمان بازرسی کننده بایستی شرایط محیطی این مکان ها را با تجهیزات کالیبره شده پایش نموده و نتایج بدست آمده را ثبت کند و در صورتی که شرایط خارج از حدود قابل قبول جهت انجام عملیات بازرسی باشد ، موارد بایستی درج گردد.

۳-۹-۵ به افراد غیر مجاز نبایستی اجازه استفاده از تسهیلات و تجهیزات داده شود . در صورتی که هر قلم از تجهیزات از کنترل مستقیم سازمان بازرسی کننده خارج شود ، اقداماتی باید جهت تأیید مناسب بودن آن قبل از استفاده مجدد صورت گیرد و این اقدامات بعنوان نمونه شامل بازرسی چشمی ، کنترل های عملکردی و/ یا کالیبراسیون مجدد می باشد.

۴-۹-۵ شناسایی هر یک از اقلام تجهیزات بسیار اهمیت دارد ، حتی هنگامی که سازمان بازرسی کننده فقط دارای یک نمونه اختصاصی باشد . این امر ردیابی تجهیزات را به هنگامی که به هر دلیل جایگزین می شوند ، امکان پذیر می سازد.

۵-۹-۵ کلیه تجهیزاتی که در اندازه گیری و آزمون مورد استفاده قرار می گیرند در صورتی که نتایج اندازه گیری ها و آزمون های آنها تأثیر قابل ملاحظه ای بر نتایج بازرسی داشته باشد ، به عنوان مثال نتایج حاصله در مورد انطباق با الزامات ، بایستی کالیبره شوند.

۶-۹-۵ در مواردی که از تجهیزاتی که تحت کنترل سازمان بازرسی کننده نیست استفاده می شود ، سازمان بازرسی کننده باید قبل از استفاده از این قبیل تجهیزات از رعایت تمامی الزامات مربوط به استاندارد

---

^۱ - Work Ethics

ایران - ایزو ۱۷۰۲۰ در این زمینه اطمینان حاصل کرده و آن را تصدیق کند. چنین تصدیقی مدون بوده و سوابق آن نیز نگهداری می شود. در مواردی که انجام چنین تصدیقی عملی نباشد، سازمان بازرسی کننده نباید نسبت به صدور گزارش تأیید شده اقدام کند و در صورتی که صدور چنین گزارشی الزامی باشد، این موضوع باید بطور واضح در گزارش بازرسی قید شده و به اطلاع مشتری برسد.

۷-۹-۵ تجهیزات اشاره شده تحت بند ۹-۶ استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ همانگونه که در بند ۵-۹-۵ این استاندارد تصریح شده است، بایستی کالیبره بودن آنها برحسب اقتضاء و براساس استانداردهای ملی و بین المللی قابل ردیابی و شناسایی باشد.

۸-۹-۵ هنگامی که کالیبراسیون در داخل سازمان بازرسی کننده انجام می شود، بایستی از قابلیت ردیابی به استانداردهای ملی، با استفاده از استانداردهای اندازه گیری مرجع که برای هر کدام از این استانداردها سازمان بازرسی کننده دارای گواهی کالیبراسیون معتبر یا معادل آن از یک سازمان واجد صلاحیت می باشد، اطمینان حاصل شود. هر گونه گواهی یا معادل آن بایستی جزئیات عدم قطعیت در اندازه گیری^۱ را به گونه ای شرح دهد که برای تجهیزاتی که با استفاده از یک استاندارد مرجع کالیبره شده اند مناسب باشد. برای اطلاعات بیشتر در مورد عدم قطعیت در اندازه گیری به راهنمای شماره ۸ اتحادیه بین المللی تأیید صلاحیت آزمایشگاهی^۲ مراجعه شود.

۱۰-۵ روش های بازرسی و روش های اجرایی^۳

۱-۱۰-۵ الزاماتی که طبق آن بازرسی انجام می شود به طور معمول در مقررات، استاندارد ها و مشخصات تعیین گردیده است. این مشخصات ممکن است که شامل الزامات مشتری یا الزامات داخل سازمانی باشد. هنگامی که روش های بازرسی و روش های اجرایی در مقررات، استاندارد ها و مشخصات سازمان بازرسی کننده شرح داده نشده است، سازمان بازرسی کننده باید رأساً دستورالعمل ها و روش های اجرایی بازرسی را تعریف کند.

۲-۱۰-۵ در شرایط خاص ممکن است مشتری اطلاعاتی در اختیار سازمان بازرسی کننده قرار دهد تا هنگام بازرسی مد نظر قرار گیرد. اگر سازمان بازرسی کننده برای تعیین انطباق از اطلاعات داده شده توسط هر طرف دیگری استفاده کند، بایستی قادر باشد نشان دهد که اقدامات لازم را برای تصدیق صحت و یکپارچگی این اطلاعات اتخاذ کرده است.

¹-Uncertainty of Measurement

²- International Laboratory Accreditation (ILAC G8)

³-Inspection Methods & Procedure

۳-۱۰-۵ روش بازرسی استاندارد روشی است که منتشر گردیده است ، به طور مثال به صورت استاندارد های بین المللی ، منطقه ای یا ملی ، یا روش هایی که توسط سازمان معتبر فنی یا با همکاری تعدادی از سازمان های بازرسی کننده به صورت متون علمی مرتبط و یا مجلات انتشار یافته است. این بدان معنی است که روش هایی که توسط خود سازمان بازرسی کننده یا مشتری تدوین شده است به عنوان روش های غیر استاندارد شناخته می شود.

۴-۱۰-۵ هر قرارداد یا درخواست بایستی برحسب اقتضاء (به یادآوری مراجعه شود) بوسیله سازمان بازرسی کننده جهت حصول اطمینان از موارد زیر بازرنگری شود :

الف - الزامات مشتری بطورکامل شرح داده شده ، مستند و درک شده است.

ب- سازمان بازرسی کننده قابلیت تأمین الزامات مشتری را دارد.

پ- شرایط قرارداد مورد توافق می باشد

ت - تجهیزات خاص مورد نیاز شناسایی و تعیین شده اند.

ث- نیازهای آموزشی کارکنان شناسایی می شوند.

ج- الزامات قانونی شناسایی می شوند.

چ- الزامات ایمنی شناسایی می شوند.

ح: حدود و ترتیبات واگذاری کار مورد نیاز به پیمانکار شناسایی می شود.

خ- نیازهای مستندسازی شناسایی می شود.

د- قرارداد یا درخواست نهایی مورد پذیرش سازمان بازرسی کننده با نسخه اصلی که طبق بند الف ، ب، و پ بازرنگری می شود ، سازگار است.

د - سوابق بازرنگری قرارداد باید نگهداری شود.

یادآوری- برای درخواستهای کاری معمول یا تکراری ، بازرنگری ممکن است که بنا به ملاحظات زمانی و منابع انسانی ، محدود بوده و سابقه مورد قبول در اینگونه موارد با پذیرش و امضای یک قرارداد بوسیله یک شخص مجاز قابل قبول می باشد.

۵-۱۰-۵ در شرایطی که توافق های شفاهی مورد پذیرش باشند ، سازمان بازرسی کننده بایستی سابقه ای از کلیه درخواستها و دستورات شفاهی دریافت شده با تاریخ آنها را نگهداری کند و هویت نماینده مشتری را شناسایی نماید.

۵-۱۰-۶ کاربرگها ، یاداشتها و سایر مدارکی که در هنگام بازرسی برای ثبت مشاهدات تهیه می شوند باید برای دوره زمانی تعیین شده جهت مراجعات بعدی نگهداری و حفظ شوند.

۵-۱۰-۷ روش های اجرایی مدون بایستی شامل رویه هایی جهت حصول اطمینان از ایمنی کارکنان و در صورت اقتضاء حفاظت از محیط زیست باشد.

۵-۱۱ گواهینامه ها و گزارش های بازرسی^۱

۵-۱۱-۱ واژه های " گزارش " و " گواهینامه " در این بند به صورت مترادف استفاده شده اند. گرچه در این استاندارد فرض بر این است که گزارش ها توصیف مشروح بازرسی و نتایج آن می باشند ، درحالی که گواهینامه ها عموماً اظهارنامه های کوتاه رسمی در مورد انطباق با الزامات بوده که به طور مثال در ارتباط با بازرسی اجباری صادر می گردند.

۵-۱۱-۲ هنگامی که سازمان بازرسی کننده گواهینامه بازرسی صادر می کند ، ممکن است کلیه کارهای انجام شده توسط سازمان بازرسی کننده را در بر نگیرد. در اینگونه شرایط لازم است که مدارک جداگانه ای جهت نشان دادن کار انجام شده توسط سازمان بازرسی کننده نگهداری شود ، به شرط آنکه آن مدارک قابلیت ردیابی به گواهینامه اصلی بازرسی را داشته باشند.

۵-۱۱-۳ چنانچه مشتری به گزارش مشروح احتیاجی نداشته باشد ، الزام نگهداری سوابق از بین نمی رود.

۵-۱۱-۴ محتویات گزارش بازرسی یا گواهینامه بازرسی ممکن است بسته به نوع بازرسی و الزامات قانونی تغییر کند. در پیوست الزامی الف فهرستی از عوامل مورد نیاز جهت درج در گزارش بازرسی و گواهینامه بازرسی ارائه گردیده است. برخی از عوامل مندرج در فهرست مزبور جهت انطباق با استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ اجباری می باشند و با علامت ستاره مشخص شده اند. این فهرست هنگام تهیه گزارش ها و صدور گواهینامه بازرسی بایستی مد نظر قرار گیرد .

۵-۱۱-۵ هنگامی که بازرسی برای تأمین مقاصد قانونی انجام می شود ، مقامات کشوری می توانند الزامات خاصی را در ارائه گزارش نتایج بازرسی لحاظ نمایند.

۵-۱۱-۶ سازمان بازرسی کننده در محدوده تأیید صلاحیت خود می تواند گزارش ها یا گواهینامه های بازرسی را برای فعالیت های بازرسی که نشاندهنده وضعیت تأیید صلاحیت آن می باشد و با واژه های عمومی در زمینه تأیید صلاحیت (به بند ۵-۳-۲ این استاندارد مراجعه شود) شرح داده شده است ، صادر کند به شرط آنکه آن گزارش ها و گواهینامه ها برای نوع مشخصی از بازرسی و با استفاده از یک روش اجرایی فنی معین صادر گردیده و به یک محدوده بازرسی مشخص ارجاع داده شود.

¹ -Inspection Certificate and Inspection Report

۷-۱۱-۵ در کلیه موارد باید شخص مسئول تصدیق و صدور گزارش یا گواهینامه بازرسی قابل شناسایی باشد.

۸-۱۱-۵ مثالی از " به گونه ای دیگر تأیید کردن " ^۱ گزارش یا گواهینامه بازرسی ، تأیید الکترونیکی ایمن یا مهر و موم^۲ می باشد. در این گونه موارد سازمان بازرسی کننده باید قادر به نشان دادن ایمنی این روش ها بوده و دسترسی به محیط ذخیره الکترونیکی کاملاً تحت کنترل باشد.

۹-۱۱-۵ وجود هر گونه ابهام بین گزارش یا گواهینامه بازرسی دارای خطا با گزارش اصلاحی مرتبط ، قابل قبول نمی باشد . غالباً می توان جهت اجتناب از این قبیل ابهامات ، یک گزارش یا گواهینامه جایگزین را با درج عباراتی صریح مانند " این گزارش / گواهینامه جایگزین گزارش / گواهینامه شماره XYZ می گردد " صادر نمود.

۱۲-۵ واگذاری کار به پیمانکار فرعی

۱-۱۲-۵ واگذاری کار بازرسی ها به پیمانکار فرعی می تواند فقط در شرایطی که در زمینه تأیید صلاحیت سازمان بازرسی کننده بوده و در هنگامی انجام شود که هر یک از شرایط زیر موجود باشد :

- حجم کار زیاد و غیر قابل پیش بینی و غیر معمول وجود دارد و کارکنان کلیدی بازرسی ظرفیت انجام این حجم کار را نداشته و استفاده از امکانات و تجهیزات کلیدی به طور موقت نامناسب می باشد.

- بخش کوچکی از قرارداد با مشتری شامل نوعی از بازرسی است که در زمینه تأیید صلاحیت سازمان بازرسی کننده گنجانده نشده یا خارج از قابلیت و امکانات سازمان بازرسی کننده می باشد. این امر از ارزیابی پیمانکار فرعی بوسیله سازمان بازرسی کننده جلوگیری نمی کند.

۲-۱۲-۵ هنگامی که بخشی از کار بازرسی توسط پیمانکار فرعی انجام می شود ، مسئولیت تعیین انطباق اقلام بازرسی شده با الزامات مربوط ، همواره بر عهده سازمان بازرسی کننده است.

۳-۱۲-۵ هنگامی که سازمان بازرسی کننده اشخاص یا کارکنانی از سازمان های دیگر را جهت تأمین منابع انسانی یا تخصص های مورد نیاز به خدمت می گیرد ، در صورتی که با آنها به طور رسمی قرارداد بسته و تحت سیستم کیفیت سازمان بازرسی کننده عمل نموده و دارای آموزش و سوابق معادل با کارکنان دائم باشند. (به بند ۱-۸-۵ این استاندارد مراجعه شود) پیمانکار فرعی شناخته نمی شوند.

۴-۱۲-۵ صلاحیت پیمانکار فرعی می تواند براساس یکی از شرایط زیر نشان داده شود :

---

¹ - Otherwise Approved
2- Seal

الف - پیمانکار فرعی که دارای پروانه تأیید صلاحیت براساس استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۰ یا ۱۷۰۲۵ برای بازرسی ها/ آزمونهای مرتبط بوده و گزارشها یا گواهینامه های تأیید شده را فراهم نماید.

ب - بوسیله خود سازمان بازرسی کننده ، که ارزیابی پیمانکار فرعی را طبق الزامات استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ یا استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۵ انجام می دهد.

۵-۱۲-۵ هنگامی که ارزیابی پیمانکار فرعی توسط سازمان بازرسی کننده انجام می گیرد ، آن سازمان بایستی نشان دهد که گروه ارزیاب دارای صلاحیت فنی و اطلاعات لازم در مورد کاربرد استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ و استاندارد ایران - ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۵ می باشد.

۶-۱۲-۵ چنانچه شایستگی پیمانکار فرعی براساس بخشی یا تمامی زمینه تأیید صلاحیت آن باشد، زمینه تأیید صلاحیت آن باید فعالیتهای پیمانکاری فرعی را پوشش دهد و سازمان بازرسی کننده باید سوابق قابل دسترسی جهت اثبات کنترل وضعیت پیمانکار فرعی را داشته باشد.

۷-۱۲-۵ در صورتی که پیمانکار فرعی براساس استاندارد مرتبط برای فعالیتهای اختصاصی پیمانکاری فرعی تأیید صلاحیت نشده باشد ، سازمان بازرسی کننده باید شواهد مناسب از صلاحیت پیمانکار فرعی ، مانند سوابق ارزیابی انجام شده توسط کارکنان واجد شرایط برطبق روشهای اجرایی مناسب را فراهم کند.

۵-۱۳ شکایات و درخواست تجدید نظر^۱

۵-۱۳-۱ علل شکایات بایستی بعنوان بخشی از بازنگری مدیریت تحلیل گردد. بنابراین علل معمول می توانند شناسایی شده و اقدام مناسب جهت کاهش شکایات در آینده صورت گیرد.

۵-۱۳-۲ لازم به یادآوری است ، سازمان بازرسی کننده در صورتی نیازمند روشهای اجرایی رسیدگی به اعتراضات می باشد که از طرف مقامات رسمی جهت انجام این کار تعیین شده باشد.

۵-۱۴ همکاری

۵-۱۴-۱ هدف از این بند تشویق سازمان های بازرسی کننده به مبادله دانش فنی و تجربیات خود با یکدیگر (با در نظر گرفتن حساسیت ها و محرمانه انگاشتن اطلاعات تجاری) می باشد لذا بهتر است سازمان های

---

^۱ -Complaints and Appeals

۱- این واژه در استاندارد ایران - ایزو - ۱۷۰۲۰ به صورت " اعتراض " آمده است

بازرسی کننده تأیید صلاحیت شده به منظور بهبود استاندارد عمومی و سازگاری ، با یکدیگر تبادل دانش فنی و تجربیات داشته باشند.

یادآوری – در مورد بندهایی از استاندارد ایران – ایزو- آی ای سی ۱۷۰۲۰ که دارای توضیحی در این استاندارد نمی باشند ، نیازی به ارائه راهنما نبوده است.

پیوست الف

عوامل مورد نیاز در گزارش ها و گواهینامه های بازرسی

(الزامی)

- ۱ عنوان مدرک
- ۲ شماره شناسایی و تاریخ مدرک
- ۳ نام صادر کننده مدرک
- ۴ نام خریدار و فروشنده
- ۵ حدود یا دامنه بازرسی سفارش داده شده
- ۶ موضوع (های) بازرسی و در صورت امکان اجزای موضوع بازرسی
- ۷ اصلاحیه های صادره در مدارک خرید
- ۸ شرح روش بازرسی
- ۹ در صورت مرتبط بودن ، ویژگی های تجهیزات مورد استفاده
- ۱۰ زمان و محل بازرسی
- ۱۱ نتایج بازرسی شامل تأیید انطباق و ذکر هرگونه نقص احتمالی یا سایر عدم انطباق های یافته شده (نتایج ممکن است به همراه جداول ، نمودارها ، نقشه ها و/ یا عکس ها باشد)
- ۱۲ علامت و مهر سازمان بازرسی کننده
- ۱۳ نام ، سمت و امضای اشخاص مسئول بازرسی (اشخاص مجاز صادر کننده گواهینامه بازرسی)

یادآوری - موارد " روش نمونه برداری و زمان و محل نمونه برداری " ، " نتایج حاصل از عملیات بازرسی توسط پیمانکار " ، " شرایط محیطی در هنگام بازرسی " و اظهار اینکه نتایج بازرسی منحصرأ مرتبط با سفارش داده شده یا موضوع بازرسی می باشد " و " بیان تعداد نسخ گزارش بازرسی و دریافت کنندگان آن " اختیاری بوده و سایر موارد مندرج در بندهای این پیوست ، حسب مورد می تواند اختیاری باشد.

کتابنامه

- ۱- استاندارد ایران - ایزو ۹۰۰۰ : سال ۱۳۸۰ سیستم های مدیریت کیفیت - مبانی و واژگان
- ۲- استاندارد ایران - ایزو - آی ای سی ۱۷۰۲۵ : سال ۱۳۸۱ الزامات عمومی برای احراز صلاحیت آزمایشگاههای آزمون و کالیبراسیون

- 3- *ISO/IEC Guide 2: 1996 (section 1 -11) Standardization and Related Activities*
- 4- *ISO/IEC 17011: 2004 Conformity Assessment – General Requirements for Accreditation Bodies Accrediting Conformity Assessment Bodies*
- 5- *ISO/IEC Guide 65:1996 General Requirements for Bodies Operating Product Certification Systems*
- 6- *ILAC GUIDE 8*

ICS: 03.120.20

صفحة : ٢٢
